

Sürmə

Cəlil Məmmədquluzadə

© Cəlil Məmmədquluzadə “Əsərləri”.

Azərbaycan SSR Elmlər Akademiyası nəşriyyatı. Bakı —1967.

Üç cildə. İkinci cild.

“Molla Nəsrəddin” jurnalından. 9 iyun 1908-ci il. No 23

Bir neçə vaxtdan bəri idarəmizə gələn kağızların çoxunda bizdən soruşurlar ki, “müsəlmanların axırı nə olacaq?”. “İrşad” qəzeti də 79-cu nömrəsində bir belə şey yazmışdı.

Doğrudan da, Türkiyədə Sultan Həmid kimi bir bədbəxti, İranda Mədəli şahın vücudunu, Əfqanıstanı, Fası, Bakını, Danabaş kəndini görən üçün belə sulı vermək təəccüb deyil, çünki hər bir yana hər bir tərəfdən baxanda görürük ki, işlər bir az şuluqdu.

“İrşad”ın həmin nömrəsində Əhmədbəy deyir ki, “bizi dünyada zəlil və axirətdə biçiz edən—cəhalətdir”.

Hələ dünyada zəlil olmağımız tutaq ki, doğrudur, amma axirətdə biçiz olmağımıza əgər Ağayevin əlində bir sübut varsa buyursun; yoxsa quru sözlə bizi naümid eləməyə haqqı yoxdur.

Oxucularımızdan iltimas edirəm ki, “İrşad”ın 79-cu nömrəsində Əhmədbəy bikaçılıqdan yazdığı altı sütunlu baş məqaləyə diqqət etsinlər. Nə bilim “xüləfayi-raşidin” belə gəlidi, “nəbiyüs-seyf” belə getdi; Teymur, Nədir, flan və behman...

Qadan alım, Ağayev, indi yay fəslidir, indi belə-belə məqalələrin vaxtı deyil; istidən adamın başı şişir. Qəzeti, ya kitabı açırsan ki, iki sətir oxuyasan, həmin saat adamı yuxu basır.

Yayın bu istisində kimdir altı sütunlu məqaləni oxuyan? Hələ üç həftə bundan irəlində “İrşad”ın 67-çi nömrəsində “Qəribə mənzərə” adlı bekarçılıq məqaləsi var idi; o vədə dinmədik, “xətir” elədik.

Ey mənim əzizim, indi yaydır, indi sözü qısa demək lazımdır. Bax, müxtəsər, “niyə biz dünyada xar və zəlil olmuşuq?”. Vəssəlam! Dəxi burada tarix-marix lazım deyil; çünki onsuz da xalqın yuxusu gəlir.

Niyə zəlil olmuşuq? Vəssəlam!

And verirəm oxucularımızı allaha və pəyğəmbərə ki, açsınlar “Hülyətül-müttəqin” kitabının 16-cı səhifəsini və görsünlər ki, orada sürmə çəkməyin fərayizindən nələr yazılıb: “Əz həzrəti-imam Rza əleyhüssəlam mənquləst ki, hər kira zəf dər basirə bəhəm rəsəd həft mil əz sürməyi-səng dər vəqti-xab dər çeşm kəşəd, çəhar mil dər çeşmi-rast və sə mil dər çeşmi-çəp”; yəni imam buyurubdur ki, hər müsəlmanın gözləri zəif düşsə, gərək yatan vaxt dörd mil sürmə sağ gözünə çəkə və üç mil sol gözünə.

“Və dər rəvayəti-digər fərmud ki, sürmə kəşidən quvveyi-çimara ziyad mikonəd”. Bunu tərcümə eləməyə utanırıq.

İndi gələk mətləbə.

Niyə zəlil olmuşuq? Ondan ötrü ki, gözlərimiz o dərəcədə zəifləşib ki, dünyada heç şeyi görmürük. Nədir bunun çarəsi? Əgər “Hülyətül-müttəqin” kitabının nəsihətini qəbul eləsək, bunun çarəsi gecələr yatanada gözümüzə yeddi mil sürmə çəkməkdir.

Yoxsa, Əhmədbəy yazan kimi, bir yandan deyirik ki, imam belə buyurub, bir yandan da gözümüz zəifləşəndə qaçırıq rus həkiminin yanına.

Vəssəlam.

O ki, qaldı nə bilim dəmir yol, telefon, teleqram — bunların mənasını Əhmədbəy başa düşmür.

Avropa millətlərini allah-taala biz müsəlmanlar üçün xidmətçi qərar verib: qoy canları çıxsın, min zəhmətlərlə dəmir yol icad eləsinlər. Bir az qara puldur, ataram ağzına, minib gedərəm ziyarətimə.

Bəli, Əhmədbəy deyir: cəhalət, cəhalət! Yox, vallah nə qədər canım sağdır, deyəcəyəm: sürmə, sürmə!..

Molla Nəsrəddin

Veb direktor: Betti Bleyer

Mətni yığdı: Nərgiz Abadi

Veb üçün hazırladı: Ülviyyə Məmmədova

AZERİ.org qoyuldu: sentyabr, 2003